AD EPISTOLAM SYNODI WARSAWIENSIS,

Quâ ab Illustrissimis & Reverendissimis D.D. Episcopis, Dissidentes in rebus Fidei ab Ecclesiâ Catholico-Romanâ, in Regno Poloniæ magnoq; Ducatu Lithuaniæ, ad amicum congressum, & fraternam reconciliationem Thorunium invitantur:

Sicut & ad subsequutum

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Ad eosdem Dissidentes eodem in negotio

DIPLOMA,

Ordinum Evangelicorum RESPONSIO.

LONDINI,
Impensis *Johannis Rothwell*, Anno M.DC.XLV.

Illustrisime & Reverendisime Archiepiscope Gnesnensis, regni Primas, Primeq; Princeps, cæteriq; Illustrissimi & Reverendissimi Regni & M.Duc. Lithu. Episcopi, Domini & Amici ac Fratres Nostri observandissimi;

Osteaquam rumor de Colloquio in causa Religionis inter Dissidentes, ex Sententia Synodi Warsaviensis, Anno præterito celebratæ, ineundo, per Poloniam Lithuaniamq; spargi cœpit, cùm omnium hominum animos novitate rei tactos reddidit, tùm in Evangelicis (prout illi quibus aliquid dolet, in spem & metum prompti esse solent) spem geminam excitavit. Aut tempus sub altero felicissimi Vladislaviani Imperii decennio imminere, quo iterum Deus ampliorem viam in Patria nostra aperire velit illi cœlesti suæ Veritati, ad cujus inermem sonitum tot Reges & Regna, tot Principes & Ditiones, tot Episcopi & Ecclesiæ olim steterunt, & soli Deo sponte dederunt gloriam, quot ullis armis, aut exercitibus, aut cædibus, ad Religionem compelli invitos potuisse, nulla unquam ætas memoravit. Aut saltem illud venisse tempus, quo prudentissimus Senatus Ecclesiasticus ad sacra Juramenta Regum, ad generales confirmationes Jurium, & ad unanimes Ordinum Confœderationes respiciens, cogitet & meditetur, eas à neglectu vel senio, quod contraxisse videntur, vindicare, & in Evangelicos, toto hoc seculo nullo jure fatigatæ Patriæ reos, diversis potiùs patientiæ experimentis fatigatos, abundantiora Paterni & Fraterni affectûs sui, testimonia effundere, placidioremq; rebus eorum concedere temperiem. Sed cùm jam ipsa Invitatio, nomine Illustrissimarum & Reverendiss. D.D. Vestrarum scripta, in lucem prodiret, illicò ipsa

ejusdem,

ejusdem, præsertim illa, quæ Vilnæ facta est, publicatio, spes nostras labefactare, & pro illis hanc cogitationem pectoribus nostris incutere cœpit, ne fortè eò res deducatur, Conscientiarum Libertate exuti, ad Ecclesiam, cui Majores Nostri justissimas ob causas renuntiârunt, quoquo modo retrahamur. Nam cùm Illustrissimæ & Reverendissimæ D.D. Vestræ, æquâ Judicii lance negotium id expenderint, animadvertent in Patria nostra ad literas solâ Authoritate Senatûs Ecclesiastici emissas, in causa Religionis comparere, rem satis per se esse novam, & præjudicio non vacuam, ideò saltem molliori, moribusq; libertatis conventiori modo, Nobis intimandam fuisse, judicabunt. Accedit, quod ex ejusmodi Invitatione, tam pius in reducendis nobis ad Ecclesiam Romanam in quorundam animis exarserit zelus, ut talem contra nos, Vitamque, Libertatem & Securitatem nostram, nisi nos reduci pateremur sub clypeo Autoritatis Vilnæ evulgârint Libellum, qualis non ab hominibus in Patriis Legibus perfunctoriè (quod etiam in bonis tolerandum quandoq; est) versatis, sed Patriarum Legum prorsus inimicis, proficisci debuit. Summam ergò æquitatem & integritatem Vestram, Illustrissimi & Reverendissimi Patriæ nostræ Antistites, appellamus, an potuerit Nobis alia tum mens esse, quàm quæ liberis & pari Vobiscum sanguine cretis hominibus esse debuit, ut nimirum aut taceremus ad literas, aut denegaremus Nostri præsentiam? Sed provida S.R. Majestatis, Dni. nostri Clementissimi, Pietas & solicitudo, in remedium ejusmodi doloris & contemptûs Nostri subsecuta est; Cujus Literas Regias Vilnæ, mense Martio scriptas, & postea typis vulgatas, cùm alii Nostrûm præterito Mense Junio, alii subsequente Julio, nacti essent, nec æquum, nec amori & obsequio Nostro in Patrem Patriæ Nostræ consentaneum esse duximus, si coram sua Majestate Fidei & Religionis Nostræ rationem reddere hac occasione recusaremus. Communicatis igitur, quantum angustia temporis ferebat, non quantum rei magnitudo postulabat, inter Nos senten-

sententiis, ad diem D. Bartholomæo sacram, ex Majori Minorique Polonia & Magn. Duc. Lith. huc Orlam convenimus; ut tum Regi, Domino Nostro Clementissimo, tum Vobis Amplissimi Præsules unanimè à Nobis daretur Responsum. Cùm verò Regiæ Majestati omnes Nostras rationes plenissimè (prout ex adjuncto literarum exemplari patet) exposuerimus, idcircò Illustrissimis D.D. Vestris satis in eisdem Nos respondisse arbitrati, Eas prolixitate seorsivi responsi non onerabimus: sed per omnia, tam universæ Christianitatis, quàm Patriæ, quæ Vestram Nostramque complectitur salutem, sacra, & per illa magnæ functionis Vestræ Nomina in S. Scripturis radiantia, oramus & obtestamur, ut post gloriam Dei, Pacem & Tranquillitatem, & Libertatem Patriæ, more Majorum, conservetis & tueamini: alienissimumque à sancta Vestra Functione statuatis, de eorum præjudiciis cogitationes & Consilia suscipere, qui pari Vobiscum fide & integritate, Vestris inoffensis Dignitatibus, pro Regibus & pro Repub. ubiq; steterunt. Hoc quoq; peculiariter à Vobis Illustrissimi & Reverendiss. Dni obnixè petimus, ut illa gravamina, quæ jam in judiciis publicis, in causa Religionis in exemplum abierunt, ea qua possunt Autoritate coërcere, & in Vrbe Vilnensi (ubi novos vexandorum Evangelicorum quæri & seri prætextus, hîc Orlæ certiores facti sumus) turbas & violentias Pietate & Consilio suo antevertere & inhibere velint. Sic nos in honore & observantia Dignitatis Vestræ, sic in studiis & obsequiis, quæcunque à nobis Ordini Vestro reddi possunt, magis perseverabimus: Sic Vobis Patria & Posteritas laudem conservatæ Pacis publicæ debebit: Sic nomini Vestro exteræ Gentes assurgent, & felicis Prudentiæ Vestræ Exempla, si non imitari, certè in tacito pectore admirari & venerari cogentur: Sic Totus Terrarum Orbis fatebitur, Religiosa bella, alibi ante duo ferè secula exorta, non desiisse: apud Nos ne incipere quidem potuisse.

 Vale

Vale Illustrissime ac Reverendissime Primas, Regniq; prime Princeps, cum universo Illustrissimorum Episcoporum Collegio. Datum Orlæ 3 Sept. Anno 1644.

Illustrissimarum ac Reverendiss. D.D. Vestrarum
Amici & Fratres ad officia & servitia paratissimi

Evangelici ex Tribus Regni & M.D.L. Provinciis, in Conventu Orlensi congregati, quorum nomine subscribit

JANUSIUS RADZIVILL *Director.*

Sacræ Regiæ Majestati Domino Domino

Uladislao 4. Dei gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Severiensi, Smolenscensi, Czernihowiensi : necnon Suecorum, Gotthorum, Vandalorumq; hæreditario Regi, Domino Domino nostro Clementissimo :

Nomine Evangelicorum, ab Ecclesia Catholica Romana, in Regno Poloniæ & Magno Ducatu Lithuaniæ dissidentium, ex Colloquio Orlensi per Delegatos ipsorum die 24 Aug. habito Anno Christi 1644. *Humillimi Responsi Libellus.*

MOlesti procul dubio S. Majestati Tuæ essemus, *Invictissime Rex*, vel quod mavis & mereris, *Optime Princeps*, vel quod Tuæ Majestati maximè convenit, *Mitissime* populorum Tuorum *Pater*, ULADISLAE, Domine, Domine Noster Clementissime, si ad literas Majestatis Tuæ Vilnæ datas, quas à miseratione Gentium ob dissidia Religionis sub cladibus belli pereuntium, incipere ad Nos subditos Tuos, voluisti, Responsionem Nostrã à celebratione virtutum, & rerum per Te feliciter gestarum, more in alloquendis Regibus usitato, vellemus exordiri.

ordiri. Nempe humilia Majestati Tuæ videntur illa, quæ in terras Tuas contulisti merita & beneficia: Jam altius assurgis, & quanto pietatis pignore cœlum ipsum obligare Tibi debeas, augustâ Tuâ mente, quæ sola tantarum cogitationum est capax, circumversas. Ergò nec victorias Tuas ex immanissimis partas, nec vitam pertinacissimis donatam, nec Pacem cum præmio belli elatissimis extortam hostibus commemorabimus, sed Tuæ bonitatis secuti exemplum, ad acerbissimas vicinorum populorum calamitates seriò sincereq; ingemiscemus. Licèt verò ad præsens, quô Europa ardet, incendium, multæ per intervalla annorum causæ concurrerint; originem tamen, aut certè prætextum, à Religione hunc ignem traxisse, nemo est qui ignoret. Cum enim non ratione, sed ferro, non divinis scripturis, sed cruentis edictis, decerneretur; cum non sanitas eorum, qui morbi arguebantur; sed internecio quæreretur; cùm alteri dare, alteri perdere nollent, illã, quam solius Dei imperio teneri, Cæsarum & Regum optimi dixêre, *Conscientiarum Libertatem* : factum est, ut illos vincendi ardor, hos moriendi pro tali causa voluptas, in tam tristes rerũ vicissitudines impulerit, ut mœstus & attonitus Christianus Orbis, timere incipiat, ne non cessantibus tantorum odiorum furoribus, mox desinant, tam qui vincere volunt, quàm qui victorum arbitria pati non possunt. Sed jam à retroactis seculis divina miseratio benigniora de patria Nostra cogitavit consilia, dum Sacris Nostris Regibus Maternæ Divi Parentis Tui stirpis authoribus, tum & populis Eorum imperio subjectis, eam inspiravit mentem, ut & domi Græcæ Ecclesiæ à Latina diversitatem placidissimè ferrent, & foris dura illa aversarentur exempla, quæ in Vicinos, nullius in Deum blasphemiæ aut contumeliæ, vel tactorum Christianismi fundamentorum reos, sed tantùm Ecclesiæ emendationis cupidos (ut ex Catholicis illius & posterioris ævi scriptoribus accepimus) statuebantur. Et licèt in gratiam alicujus rigidè aliquid sanxissent, nunquam id tamen suo Regali brachio ex-

ſequi, vel erroris inſimulatos in gremio Reip. quæri, & ad ſupplicia trahi permitterent. Notamus & id, quod eo maximè tempore tanto veritatis noſcendæ ſtudio exarſerint, ut S. Bibliorum Codicem, ante in lingua vernacula vix viſum, Anno 1455. Patrio idiomate in uſum Sacræ Reginæ ſcripſerint. Poſtea cùm altero ſeculo totus ferè mundus in exitium eorũ, qui (ſimilem ob cauſam) ab Eccleſ. Rom. ſeſe alienaverant, cõmoveretur; cùm Oceano & Adriatico mari adjacentia Regna Conc. Trid. primùm ex unius autoritate agendi, poſtea ſtabiliendi cauſâ, funeſta inter ſe fœdera ſancirent; ſapientiſſ. Proavus Tuus *Sigiſmundus* I. & filius ejus *Sigiſmundus* Aug. R.R. cum prudentiſſimis Ordinibus non tantum illis nexibus ſe ſuoſq; implicari noluerunt, ſed potiùs cùm viderent ſui ſuorumq; ab illo Concilio parvam rationem haberi, temporibus illis ad aſſerendam Regum autoritatem, ad luſtrandas à Crucigeris (hominum genere Religioſiſſimo) ſuas ditiones, ad promulgandas leges, brachio Sedis Romanæ ingratas, ſed Reip. utiles, deniq; ad permittendam conſcientiis hominum in Religione libertatem uſi ſunt. Cùm verò hæc Regum ac Majorum Noſtrorum providentia ac moderatio, non ſatis æquis judiciis traduceretur, adeò ordines Reip. illa judicia non extimuerunt, ut ultimo Jagellone exſtincto, cùm Reſpub. liberrimam de Statu ſuo ſtatuendi haberet poteſtatem, non aliud Tegumen (vel patrio noſtro ſermone KAPTUR) ſalutis & libertatis Univerſorum, quàm illam ſanctam, & omnibus vicinis invidendam, *Pacis & Tranquillitatis diſſidentium in Religione Chriſtiana Confœderationem* condiderint, ac Reges ſuos non alio annulo, quàm, cui illa inſcriberetur, deſponſari ſibi voluerint; imò ne ulla poteſtas ſupra Reges ſeſe attollens tam grande ſolveret Sacramentum, meminiſti Rex invictiſſime, quibus verbis (verba enim illa, procul dubio, non in ſolo Legum Codice, ſed in Regio quoque corde Tuo Divino digito inſculpta manſerunt) in fine Regii juramenti, proſpexerint. Quo unico remedio, non armis, non

ſeditione, non poſt triſtia virium experimenta, ſed ante omnem diſſidii aleam, ſponte inter ſe conſtituto, non tantum Patriæ, tam vaſta Terrarum ſpatia, tam diverſas Nationes, Linguas, Leges, Mores, Ritus, Magiſtratus, complectentis, orbitatem ſub Interregnis, ab omni vi externa tutam & ſecuram, ſed etiam Univerſorum libertatem & tranquillitatem, domi inconcuſſam retinuerunt: & quod inter arcana Politica cenſeri poteſt, Religionem Rom. ac Eccleſiaſticam dignitatem & eminentiam, quæ nunc alibi ſub onere victoriarum Catholicarum ægrè ſpirat, conſervârunt; & non quærendi, ſed ex ſuorum Regum ſanguine, qui ſubditos Religione diſſidentes, ſed Fide & Obſequio concordes & pares, paterno affectu complexi ſunt, Principem vacantibus Sceptris ſumendi, genium & conſuetudinem liberrimæ Genti inſtillaverunt. Hæ Polonorum & Lithuanorum fuerunt artes: hæ Majorum Tuorum virtutes, quibus per integrum ſeculum Religioſi Belli facem à finibus ſuis arcuerunt. In quas cum Majeſtas Tua liberis diſſidentium Religionum ſuffragiis ſucceſſiſſet, parum duxit eas potenter manu tenuiſſe:(quæ maxima eſt feliciſſimi Tui decennii gloria) ſed inſuper diverſos de Sacris ſenſus conciliare, & ad poſteritatem Fidei & Eccleſiæ unitatem tranſmittere inſtituit. Magnum opus, & non modò dignitate, ſed Divinitate Regum, quam Vobis vox Dei communicat, dignum. Sed providendum, Domine Noſter Clementiſſime, ne inde maximas difficultates experiaris, unde minimè exſpectas. Cui non eſt ignotum, alteram partem, cùm alios non tantùm emendare, ſed etiam judicare velit, ſeipſam ad ullum æquilibrium demittere nolle? Tales quomodo ad juſtam & legitimam conciliationem permoveris? Conciliatores tanti operis Majeſtas Tua proponit Reverendiſſimos & Illuſtriſſimos Regni & Magni Ducatûs Præſules, Viros in Patria ſummos, meritis ampliſſimos: Sed an illis juramentum, ſedi Romanæ præſtitum, in quo nec Tui, nec Patriæ, nec Legum Reip. ullam

legimus mentionem, impedimento ad Colloquium liberum non sit futurum, judicio Majestatis Tuæ subjicimus. Insuper Præsidem Conventus Majestas Tua nominat, Virum Illustrissimũ, & non minùs Episcopali Senatoriaq; dignitate, quã probitate morum conspicuum: sed quamvis alteri parti alter concederetur Præses (quod unicè in ejusmodi congressibus requiritur) quis tertius discordiam eorum compositurus esset? Præsertim si ad Colloquiũ non positâ certâ decernendi de controversiis regulâ, per Theologos utriusq; partis descenderetur. Nec latet Majestatem Tuam Regiam, quanti minora Ordinum, & Subditorum Tuorum desideria & postulata Romæ quandoq; fuerint habita. Optimè quoq; novit de ulla etiam minima re, sive decimas, sive præscriptiones, sive commutationes concernente, Illustriss. Archiepiscopũ Gnesnensem, licet Legatum natum, & Primatem Regni, cum universo Illustrissimorum Episcoporum collegio, nullas conventiones, ne quidem cum Catholicis personis, & cum utilitate Ecclesiæ conjunctas, liberâ autoritate inire posse: imò (quod non invidiæ, sed necessitatis causâ scribi à Nobis coram Deo protestamur) gratitudinem quam Tuæ Majestati obviis ulnis tota nuper obtulit Respub. inconsultâ Sede Romanâ de propriis suis reditibus, qui alioquin in liberrima uniuscujusque Ecclesiastici sunt dispensatione, æqualiter cum Concivibus suis concedere non potuisse: quamvis credamus illos, ne vitæ quidem & sanguine suo, pro Tua Majestate, parsuros. Nec id adhuc oblivione sepultum, quod Scholas, Ingenia, Typographias, Fora domestica & externa, Comitia, Interregnum, fatigavit: nempe Academiæ Cracoviensis, tot Legibus & Privilegiis munitæ, Libertatem & Pacem, tandem non domi sed Romæ, tum ab Academicis exorandam, tum Autoritate Tua Illustrissimique Legati Tui prudentiâ, vindicandam fuisse. Taceri denique non debet, quod Annales nostri loquuntur, quale Responsum ex ore Legati Romani, Regiæ aures, Abavi Tui, D. *Cazimiri*, ob dignitatem Ecclesiasticam præter

mentem

mentem Summi Pontificis, à Rege collatam audiverint. Hæc & alia, quæ brevitatis causâ omittimus, quantula sunt, si cum proposito conciliandæ Religionis, in quo de capite & Summa rerum necessariò tractandum esset, conferantur? Proinde, num alius ex congressu partium præsagiri possit eventus, quàm quòd aut ipsi Conciliatores irreconciliabilem Sedem Romanam deinceps essent habituri, aut omnia quæ ab ipsis acta & transacta fuerint, ad unius Bullæ promulgationem evanescerent? Si enim Tridentina Synodus, non ausa est quicquam, sine consensu Sedis Romanæ statuere, quomodo Thoruniense Colloquium, sine illo vel hiscere auderet? Dixerit ergò aliquis, Nos subditos Majestatis Tuæ, Evangelicam Religionem professos, sanctis Tuis conatibus, per ejusmodi terrores, obicem ponere, ut Nos à reddenda in publico Fidei Nostræ ratione subducamus? Ista quidem Invitatio, quæ Literas Majestatis Tuæ antecessit, (illa præsertim, cui Vilnæ etiam ignominia addita est, & contumelioso, jugulumq; Libertatis nostræ petente libello, confirmata) ita à consuetudinibus Patriæ, Gentisq; Nostræ liberæ moribus procul abiit, ut nobis justissimam excusationis dare potuisset causam: Sed avertat Rex Regum Deus, ut hoc in subterfugium vertamus: imò per Eum, & per ejus gloriam ad quam & hominem condidit, & Reges in soliis collocavit, Te Rex Clementissime oramus & obsecramus, ut propositum hoc Tuum, ad solos quidem subditos Tuos ex sacro ore Tuo emissum, sed jam universæ Europæ auribus exceptum, magno & constanti animo prosequaris. Memento Te illi Septentrioni regnare, in quo non minus Libertas quam Magnanimitas, fæcundum heroicorum exemplorum nidum à seculis posuere. Exspectabat Terrarum Orbis unde alterum Regni Tui decennium exorsurus esses. Nunc jam audit! & assurgit Pietati & Magnanimitati Tuæ, intentus quô evasura sint ista quæ mente præcepisti. Voluit simile Colloquium ante 86 annos D. *Sigismundus Augustus*: prompti erant ad comparendum

Majores

Majores nostri: sed cur alterius partis autoritate diffutum id fuerit, scripta illo tempore edita loquuntur. At quid impedit iterum id aggredi? Tuæ fortassis Majestati, Tuisq; temporibus, utramq; partem miserabiliter, ut ipse mones, attritam, ad consilia Pacis moventibus, hanc Fata reservârunt gloriam. Tibi ipsa Natalium Tuorum semina suggerunt hanc mentem, ut exemplo Avi & Proavi Paterni, laudatissimorũ Regum Sueciæ; Exemplo prætereа Jagellonidarum, & fortissimi Stephani, ac Genitoris Tui Optimi & Religiosissimi Principis D. *Sigismundi* III. R.R. Insuper in augustissima Maternâ Domo Tuâ, exemplo *Caroli V. Ferdinandi, Maximiliani, Rudolphi*, Cæsarum Aug. sub quibus Reformatio Religionis partim propagata, partim conservata est, non sis adversarius causæ, quæ apud Te diversimodè accusatur. Tibi deniq; Virtutes & Actiones Tuæ, apud utramq; partem rectitudinis & integritatis in hoc difficillimo negotio, fiduciam facient, quòd & suæ Catholicæ Religioni ubiq; satisfeceris, & in diversam, nec in acie, nec in foro gladium Tuum vaginâ eduxeris. Ibimus ergo, Rex Serenissime, quando nos Pietatis Tuæ auspicium vocaverit. Sed ibimus in conspectum Majestatis Tuæ. Cùm enim videamus nihil per XII. Theologos, imò nec per Episcopos, ob supra scriptas rationes de hac causa, in qua Reformatio Ecclesiæ (sine qua Conciliatio Religionum nulla) tangenda esset, liberè dici posse: Propterea, Regis, non per hominis, sed per Dei gratiam constituti & regnantis, præsentiam imploramus. Illuc cum Illustriss. Episcopi, & Venerabiles Theologi, liberas & omni metu solutas Conscientias attulerint, & ad solius S. Scripturæ Regulam, ac primævæ Apostolicæ, Apostolicorumq; discipulorum, & sequentium trium seculorum, Ecclesiæ mores, & instituta, & juxta quatuor Oecumenica Concilia, Seq; Nosq; examinare & examinari voluerint, coram Tua Majestate, tanquam Uncto Dei, salvis illis, in quibus nati sumus Libertatibus, causæ Nostræ à principio Reformationis nunquam celatæ,

aut

aut in tenebris abſconditæ, ſed ſemper & ubiq; in lucem, ac potiſſimum in conſpectum Divorum Anteceſſorum Tuorum productæ, bonitatem, & Majorum Noſtrorum, qui ab Ecclesia Rom. ſeceſſerunt, innocentiam, opi Divinæ fidentes, probaturi ſumus. Ut autem vis & fructus ſalutaris Tui propoſiti, in Ditionum Tuarum omnes Subditos, ac in vicinas Regiones, tali remedio potiſſimùm egentes, ſeſe effundat; humiliter à Majeſtate Tua petimus, ut tanti negotii, ſub oculis Majeſtatis Regiæ tractationem, ad proximum Ver aut Æſtatem differre dignetur. Ita & Illuſtriſſ. Regni Primati, Illuſtriſſimiſq; Epiſcopis, extraneorum Epiſcoporum & Theologorum, in hac communi cauſa, Conſilia & Sententias explorandi; & Nobis, quantulæcunq; Subditorum Tuorum parti, cum exteris Eccleſiis eâdem Religione junctis communicandi, & earum Theologos, ad ſpectandam Virtutis & Pietatis Tuæ magnitudinem, Salvo Conductu Regio (Civibus enim & Indigenis Reipub. præſidio Legum ſatis proſpectum eſt) evocandi; deniq; ſeſe ad Conventum præparandi & ſiſtendi, tempus concedetur. His poſitis, quandoquidem Majeſtati Tuæ Regiæ, ſolius gloriæ Dei amplificatio ſcopus eſt, magnam ſpem de Miſericordia Dei concipimus, Illum ſecundùm rectitudinem cordis Tui Regii, & candorem Illuſtriſſimorum D.D. Epiſcoporum omnia largiturum, & Tuam Majeſtatem Ordiniſq; Reip. in emendanda per Majeſtatis Tuæ ditiones Eccleſia, legitimaq; & primævis Chriſtianitatis temporibus conſentanea Hierarchia conſtituenda, pro exemplo Orbi Terrarum, Virtute ſuâ ex Alto adjuturum. Sed ne quiſquam ſuſpicetur (licèt id craſſiſſimæ eſſet ſuſpicionis) nos ideò præſentiam Majeſtatis Tuæ exorare, ut ſi fortè propter graviſſima Reipub. negotia præſens eſſe non poſſit, lucem & conſpectum hominum hoc prætextu evitemus; ideò adhuc ampliùs faſcibus clementiæ Tuæ Regiæ Nos Noſtrâq; fiduciam humillimè ſubſternentes, declaramus; Licet acerbiſſimum Nobis liberis hominibus ſit futurum, non coram

Rege, ſed coram Præſidibus, rationem Religionis reddere, & periculoſæ ſiniſtrarum vel ambiguarum delationum, aut relationum, aleæ Nos Noſtraq; ſponte committere, nos ne id quidem refugituros: His tamen juſtiſſimis requiſitis priùs à Majeſtate Tua ſuppliciter exoratis. Primò, ut alteri Præſidi ex noſtra parte ſuffragiis noſtris electo, par à Majeſtate Tua detur poteſtas. Alterum, ut non ſolùm vivâ voce, (cujus magnam vim agnoſcimus) ſed etiam ſcriptis, in quibus eſt efficaciſſimum contra temerè negantes vel affirmantes, vel aliorſum ſeſe vertentes, remedium & teſtimonium, omnia ea quæ dicentur, parti à parte in Colloquio exhibeantur. Tertiò, ut prorogatione temporis, prout ſuprà petiimus, clementer conceſſâ, menſura quoque ejuſdem Colloquii brevi aliquo temporis ſpatio determinetur: Noſtram enim tenuitatem imparem eſſe aliorum abundantiæ fatemur. Quartò, ne ſibi quiſquam aliquid in Nos ſtatuendi aut decernendi poteſtatem uſurpet. Deniq; poſt quemcunque Colloquii eventum, ut Nobis æquè ac alteri parti liceat Acta Colloquii publicare, ſine ullo in Autores, in Scripta, in Typographos & Bibliopolas, Legenteſq; pœnarum metu. Verum enim verò, ſi tam juſta & paritati Colloquiorum debita, nobis negabuntur; aut ſi per promulgationem Charitativi Colloquii non Libertas & Pax Eccleſiæ, nec abuſuum emendatio, nec gloriæ Divinæ, ſed autoritatis humanæ vindicatio, quæritur: Id certè nihil aliud foret, quàm ſi vocaremur, ut inſtar reorum per Confeſſionem, Noſtros, Majorumq; noſtrorum errores ac delicta expiaremus, & portam Rom. Eccleſiæ, quæ ut exeuntibus, ita redeuntibus ſpontè patet, reſerari nobis peteremus. Quod quidem Nos de Tuæ Majeſtatis bonitate opinari nefas ducimus: ſed multis experimentis contra Nos cauſamque Noſtram ex leviſſima occaſione præſumi, edocti, ab adverſa fortuna veremur. hîc ergò figimus pedem, & Libertatem Noſtram in Humilitatem, Jura in preces, Uſum & conſuetudinem Immunitatum in Supplicationem vertentes,

Majeſtatem

Majeſtatem Tuam Regiam, ad genua ejus provoluti, obſe-eramus. Primò, ut ponat ſibi ob oculos, quàm ſæpe non læ-tata ſit Patria Noſtra ex illa Orientalium Rituum Eccleſiæ, pleriſq; invitis, reductione. Deinde, ut poſtulet à Nobis vi-tam, ſanguinem, & quicquid ab honeſtis & in libertate natis hominibus poſtulari poteſt, id alacriter, pari cum Romano-Catholicis Fratribus noſtris Fide, Virtute & Exemplo (pro-ut id ſemper & ubiq; à nobis Majoribuſq; noſtris, præſtitum eſt) pro Majeſtate Tua, & pro ſalute Libertateque Patriæ, profundemus. Hoc verò Majeſtas Tua de Nobis nunquam à quoquam perſuaderi ſibi patiatur, ut vel Vitæ pretio con-tra Conſcientiam, & cognitam Veritatem, quicquam admit-tamus, vel paciſcamur. Nemo nos hinc apud Majeſtatem Tuam pertinaciæ aut ingratitudinis accuſet, acſi Paternum Majeſtatis Tuæ affectum nobis liberaliſſimè in Literis decla-ratum aſpernemnr. Qui Nos enim ſumus, ut tanti Regis a-morem & benevolentiam humiliter non veneremur? At proſpicimus, ſi ejuſmodi quale ſupra petiimus, & quale olim tempore Majorum Noſtrorum à Concilio Tridentino non eſt obtentum, Liberum Nationale Concilium agi non poteſt, magis expedire, non Nobis ſolùm, ſed & Reip. ut hanc quam Regia Majeſtas ſuſcepit paternâ ſollicitudine curam, vertat ad avertendas oppreſſiones, gravamina & præjudicia, quæ paſſim Subditis Majeſtatis Tuæ juris prætextu, Religionis cauſâ, inferuntur; & ad conſervandam, & manutenendam illam Pacem ac Tranquillitatem, quam Sacro Regio Jura-mento ſpopondit. Sic quæ ſolatia & ornamenta communis in ſe Patria Noſtra complectitur, ea ex Lege aureæ Æquali-tatis quiſq; pro meritis ſuis à Juſtitia & Clementia Tuæ Ma-jeſtatis, cor Regis Deo inflectente, exſpectabit: Si verò quid adverſi (quod ſub juſtiſſimo Tuo imperio non metuimus) imminebit, Nobis tamen precioſius erit in domo luctus, cum bona conſcientia verſari, quàm in domum gaudii cum pudo-re & extremi judicii metu commigrare.

Hæc

Hæc Serenissime & Potentissime Rex, Dn. Dn. Noster Clementissime, ad Literas Majestatis Tuæ Nos Subditi Tui, hîc Orlæ necessariò ad communicationem sententiarum, sine quâ nec Majestati Tuæ, nec Illustrissimo Senatui Ecclesiastico respondere potuit, ex ordinariis Trium Provinciarum Synodis Evangelicis deputati, humillimè respondemus; Ac Nos, Salutem, Libertatemq; nostram Majestatis Tuæ Clementiæ, & Protectioni commendamus & subjicimus; Regem Regum precati, ut plurimis imperio Tuo additis Annis, dotes illas, quas in Majestatem Tuam contulit, ad illustrandam Gloriam & Veritatem suam cœlestem, & ad terrendos omnes Majestatis Tuæ & Patriæ Nostræ hostes, adeoq; ad amplificandam Universi Orbis felicitatem, convertat. In quorum omnium fidem, humillimas istas Literas, Nobis consentientibus & committentibus subscribit,

Sacræ ac Serenissimæ Majestatis Vestræ
Fidelissimus Subditus
&
Humillimus Servus

IANUSSIUS RADZIVILL
Director Conventus.

FINIS.
